

Valentin Putanec

TUMAČENJE DIJELA NATPISA NADGROBNE PLOČE ŠIMUNA KOŽIČIĆA-BENJE NA UGLJANU

1. Naš poznati zaratinist Ivo Petricioli u *Zborniku radova o Šimunu Kožičiću Benji* (Zagreb, 1991) u članku *Tragom Šimuna Kožičića Benje u rodnom gradu* (str. 151–160), opisujući nadgrobnu ploču biskupa Kožičića spominje i natpis *Laute passetque* koji u noti tumači kao “što živi i prolazi”, ili preneseno “sve je prolazno”. Mene je ovo tumačenje jako zainteresiralo pa sam stupio u vezu s autorom I. Petricijem da rasvijetlimo stvar. On mi je ljubazno poslao jednu snimku (rukopisnu) tog natpisa koju je on učinio možda i pred 20 godina kada je jednom bio na Ugljanu i tamo proučavao ovu nadgrobnu ploču i natpise koji se na njoj nalaze. Na njegovu precrtu dijela natpisâ koji se nalaze na toj nadgrobnoj ploči vidi se jasno da natpis glasi *LAVTE PASSE T QVE*, s time da je prije toga nestalo nekoliko slova (vidi se na priloženoj slici).

2. Smatrajući tumačenje koje je dao I. Petricioli više kao neko prigodno mišljenje o tome što bi bilo najbolje da se uzme kao namisao autora (biskupa) o prolaznosti svijeta i života, ja sam se uhvatio u koštac s analizom latinskog teksta da bih dao pravo tumačenje odnosno ispravan prijevod teksta. Teškoću čine prilog *LAUTE* i konjunktiv *PASSET*. U Forcellinija nalazimo za prilog *LAUTE* značenja “splendide, eleganter”, s primjerima *laute exornatusque ambulabat, villa lautius aedificata, vivebat laute, loquitur laute et minime sordide, hoc est ornate*. Glagol u konjunktivu *PASSET* nalazimo kao rjeđu zamjenu za *patior* u Forcellinija i u Georgesa, citirajući Prisciana, a glasi *passo, -are, -avi* sa značenjem “leidend sein, trpjeti”, kao intenzivum za *patior*. Ako uzmemo za *QUE* značenje kondicionalnoga veznika “ako, ipak, a ipak, neka i, i sl.”, pokušat ćemo predložiti svoje tumačenje ovog natpisa, rekonstruiravši onaj nestali dio sa *SIT* (ili *fiat*). Dakle natpis bi glasio na latinskom jeziku ovako:

SIT LAUTE PASSETQUE,

što bih ja protumačio sa:

NEKA BUDE OTMJENO PA MAKAR SE I PATILO.

Autor ovog natpisa želio je izraziti ideju da je u životu glavno da se živi gospodski, elegantno, otmjeno pa makar usto bila i patnja kao nezaobilazni dio ljudskog bivstvovanja na zemlji.

3. Autor ovog dijela natpisa nadgrobne ploče biskupa Šimuna Kožičića – Benje pokazuje neobično znanje klasičnog latinskog jezika što bi dokazivao neobičan pridjev *lautus* odnosno prilog odatle *laute* kao i rijedak glagol *passare* koji također u redovitoj latinštini rijetko susrećemo.

4. S odobrenjem Ive Petriciolija dajem ovdje i sliku njegova precrta spomenutog natpisa s nadgrobne ploče biskupa Šimuna Kožičića – Benje na Ugljanu (samostan ČČ. SS.).

Résumé

EXPLICATION D'UNE PARTIE DES INSCRIPTIONS EXISTANTES SUR LA PLAQUE SÉPULCRALE DE ŠIMUN KOŽIČIĆ-BENJA À UGLJAN PRÈS DE ZADAR

Sur la plaque sépulcrale de l'évêque Šimun Kožičić-Benja à Ugljan près de Zadar existent les inscriptions dont une n'est pas expliquée comme il faudrait. M. Ivo Petricioli explique le texte LAUTE PASSETQUE avec traduction "ce qui vit passe", ou "tout est fugace, passager". Il est vrai que la fugacité de la vie est bien à être inscrite sur une plaque sépulcrale mais si l'on va dans les dictionnaires classiques on va trouver une signification de cette inscription toute autre. L'adverbe LAUTE signifie (Forcellini) "splendidement, élégamment" et le verbe inusité PASSARE veut dire "souffrir, pâtir". Acceptant que la conjonction QUE ici veut dire "si, même si, qu'il soit" et substituant à une place de l'inscription qui est effacée, le texte SIT ou FIAT, on obtient la lecture suivante de cette inscription:

SIT LAUTE PASSETQUE, ou FIAT LAUTE PASSETQUE,

et nous traduisons le texte de cette partie des inscriptions existantes sur cette plaque de manière suivante:

QUE LA VIE SOIT SPLENDIDE

MEME SI L'ON Y SOUFFRE.

L'idée de cette inscription veut dire que dans la vie serait le plus important de vivre en seigneur, splendidement, même si en même temps il y eût dans la vie la souffrance comme une accompagnatrice inévitable de l'existence humaine d'ici-bas.